

Termékváltás

A polcok roskadoznak az önkiszolgáló élelmiszerüzletben, szebbnél szebb árúk kínálják magukat. A vásárló magabiztosan lépett be az ajtón, elbizonytalanodva áthaladt az állványlabirintusok között, majd a pénztárnál letette üres bevásárlókörösárát, és szégyenkezve eloldalgott.

Úgy érezte, magában kell keresnie a hibát. Túlzottan igényes, vagy rögeszmésen ragaszkodik elképzeléséhez, esetleg lapos pénztárcája tette zsugorivá. Ekkor még nem volt veszte semmi, az afész voltja alig pár száz méterre van, egy kis reggeli séta csak egészségére válhat. Az úton volt ideje újból átböngészni a kis cetlit, amelyre otthon pontosan fölirt mindent, amire szüksége volt: négy üveg kóbabányai világos, egy csomag háztartási keksz, félkilós Ultra-por, kis flakonok fejnő habfürdő, húsz deka parizer, Bip öblítő, narancsízű szórp, babaszappan, Figaró borotvakrém.

Ez a második jó hírű bolt, ügyes vezetője van, köztudottan „több csatorná” szert be az árut. Itt már, ha török, ha szakad, be kell fejeznie a vásárlást. Még pompázatosabb látvány fogadta: a bejártnál import öblítők, mosóporok halomba rakva, arrébb teli sörösrekeszek, a pultnál szebbnél szebb felvágottak. Korai volt azonban az öröme, a cédulán levőkből itt sem talált semmit. Mivel a magyar ember köztudottan a saját kárára tanul, agyán, mint egy komputeren, átfutottak a lehetséges variációk. Az eredmény nem kétséges, pár perc múlva a pénztáros egy kedvűen rakosgathatta egyik kosárból a másikba: három üveg Budapest sört, minőség Albert kekszet, EVI-TOP mosogatót, Ocean habfürdőt, Arany Mokka kávét, 15 deka Zala felvágottat, gyöngyvirág illatú öblítőt, valódi, szűrt málnaszörpöt, 8x4 desodoráló piperezspant, Derby aerosolos borotvahabot. A fizetés igazán nem okozhatott gondot, az előre elkészített két százförintos-

hoz csak a pénztárca zugaiban maradt három fémhúszast kellett hozzátenni. Elhessegette a gondolatot, mi lesz a hónap végén, és elégedetten távozott.

Sikerült még idejében hazérnie, hogy a reggeli híreket meghallgassa a rádióban. A kommentátor épp az ésszerű takarékosságról, a megváltozott gazdasági körülményekről, a jobb és eredményesebb munka szükségességéről beszélt, aztán pedig arról, hogy „az átmenetileg nem javuló” életszínvonal ellenére a lakosság ellátása továbbra is kiegyensúlyozott, jónak mondható.

Másnap a munkahelyén termelési tanácskozást tartottak, mivel az üzem néhez körülmények közé került. A termelési osztályvezető kifejtette, hogy csak akkor tudnak talpon maradni, ha gazdálkodásukat új alapokra helyezik. Termékeik alapvető szükségleteket kielégítő, olcsó fogyasztási cikkek, amelyek közkedveltek a vásárlók körében. Sajnos, az alapanyagok árának rohamos emelkedése következtében egyre magasabb önköltséggel állíthatók elő, amit anyagtakarékossággal, jobb munkaszervezéssel és a munkaintenzitás további fokozásával sem lehetne már ellensúlyozni. Ugyanakkor az illetékes hatóság elutasította az árvaltoztatási kérelmeket, nehogy az úrszínvonal a tervezett fölé emelkedjék. A vállalat számára csak a termékváltás jelenthet kiutat.

Műszaki gárdájuk kutató-fejlesztő munkája eredményes volt, sikerült a legnagyobb mennyiségben gyártott cikküket korszerűsíteni. új, esztétikusabb megjelenésű árut létrehozni — a megszüntetendőhöz eddig is használt alapanyagokból. Gyakorlatilag csak a kis tételben használt illat- és színezékek komponenseket kell divatosabbra kicserélni, és a csomagolás grafikáját iparművészettel újratervezni. Így már nem lehet akadály a megfiatalított, új termék a korábbi 12 helyett 18 forintért jelenjen meg az üz-

letekben, tisztes nyereséget biztosítva a dolgozókollektívának — érveit az osztályvezető.

Az átvétel ugyan zökkenőkkel jár, mivel előfordulhat, hogy a nyomda az új címkét csak a következő negyedévre vállalja, de a lakosság ellátásában ez nem okoz gondot. Ebben az évben a látszat kedvéért kisebb tételeket még termelnek a régi cikkből is, párhuzamos kínálatot teremtve, hogy elejét vegyék a kereskedők, vásárlók, és az érdekeiket védő intézmények reklamációjának, majd arra hivatkozva, hogy ez kell a

vásárlónak, teljesen átállnak az újra. Szerencsére a kereskedelemben választékbővítő elemként jelenleg is kapható importárú, amely már most is drágább, mint az ő új termékük, ez is csökkentheti majd a feszültséget.

Munka után betért az újtába eső első háztartási botba, és vásárolt egy tucatot cégek korszertülenenek mondták, de annál jobban használható cikkből. A jól értesültek fölénves, magabiztos mosolyával, elégedetten lépett ki az utcára.

Tóth Szeles István

Biológiai acta

A JATE Természettudományi Karának kiadásában a napokban készitette el a Szegedi Nyomda a biológiai tanszékek tudományos cikkeivel tartalmazó kiadványt, az *Acta Biologica* 29. kötetét. A 206 oldal terjedelmű kötetben a közlemények angol nyelven jelentek meg.

Két tanulmány az auxinanyagcserevel (növekedésszabályozással) kapcsolatos vizsgálatokkal foglalkozik. *Gaál Imre és Koves Erzsébet* dohány szövettenyésztésen végeztek kutatásaikat, *Nagy Mária és Tabi Zsuzsa* eredményei pedig növekedésszátszómpontból figyelemre méltók. *Pálfi Gábor, Pálfi Zsófia és Pintér Lajos* a nemesített kukoricafajták szárszagtűrési fokának új elméletét ismertetik és bemutatják annak gyakorlatban való alkalmazását is.

Szeles Anna növénygenetikai közleménye a dinitrogén-oxidnak a rossz növény sejtjeinek osztódására gyakorolt hatására szolgáltat érdekes eredményeket.

Maróti Imre és Takács Edit elméleti szempontból vetnek fel érdekes problémát, amikor a rövid ritmusú megvilágítás hatásának eredményeit ismertetik kukorica növényen végzett

megfigyeléseik alapján. *Pataky Szerén, Bálint József és Maróti Imre* két búzafajta levelének anatómiai összehasonlítását tárgyalja, mely mind elméleti, mind gyakorlati szempontból fontos adatokat nyújt a búza tulajdonságainak ismeretéhez.

A paleobotanika területéhez tartozik *Kedves Miklós és Párdut Árpád* két közleménye, melyekben a kihalt növények virágporszemével foglalkoznak és fejlődéstörténeti szempontból nyújtanak jelentős új eredményeket. *Juhász Miklós* a kihalt és a ma élő növények lehetséges rokonsági kapcsolatának megoldására közöl adatokat hazai, kora krétakori virágporszemek alapján.

Bodrogköz György a Duna—Tisza közli homokhat csapadékmáximumának hatását elemezte a mezőgazdasági művelés alatt álló növényársulások fajösszetételére. Hasonló jellegű *Körmöczy László* dolgozatának témája is, aki érdekes új adatokat szolgáltat a különböző növényársulások talajvizsgálata alapján.

Ábrahám Ambrus akadémikus új megfigyeléseket közöl az éti csiga emésztőrendszerének beidegéséről, míg a másik állattani közleményben *Benedetczy István* a sejtbiológia egyik alapvető kérdésével, a váladék-zeneszekrézés finomszerkezeti vonatkozásaival foglalkozik.

Györffy György és Pollák Tamás ökológiai tanulmánya a termőhely specializációt és annak oksági hátterét érinti.

Az embertani vonatkozású közleményekből kitűnik, hogy az ivóvíz eltérő fluorid mennyisége nem befolyásolja a lányok serdülésének idejét (*Farkas Gyula, Fazekas András, Szekeres Erzsébet*), megismerhetjük a Csongrád megyei lányok éreszt befolyásoló tényezőket kutatási tervét (*Farkas Gyula, Hunya Péter, Herendi István, Szekeres Erzsébet*), konkrét adatokat kaphatunk a szegedi serdülokori gyermekek testméreteinek 1958 és 1981 között bekövetkezett változásáról (*Farkas Gyula*), valamint az élő és kihalt népességek fogkoronáin észlelt elváltozások gyakoriságáról (*Kocsis Gábor, Marcsik Antónia*).

A kötetben további három kisebb közlemény is van, melyekben új megfigyelésekről tudósítanak a szerzők (*Maróti Imre, Pataky Szerén, Móczár László és Kedves Miklós*).

Végül *Szalay László* tudósítja a Szegeden megrendezett magyar—lengyel biofizikai és a 4. nemzetközi lumineszcencia konferenciáról.

A kötet szerzői között más intézmények kutatói is beszámolnak eredményeikről. A megjelent kötetet a szegedi kutatók, oktatók eredményeinek megismerését teszik lehetővé a külföldi és belöldi szakemberek számára, de lehetőséget teremt arra is, hogy több száz hasonló intézmény kiadványát térítésmentesen megkaphassák a szakemberek.

G. Siklós András

MIP HOL? MIKOR?

1984. AUGUSZTUS 1. SZERDA — NÉVNAP: BOGLÁRKA
A Nap kel 5 óra 22 perccor, és nyugszik 20 óra 18 perccor.
A Hold kel 10 óra 6 perccor, és nyugszik 22 óra 44 perccor.

VIZÁLLÁS

A Tisza vízállása Szegednél kedden plusz 142 cm (apadó).

NYOLCVAN EVE

született Bálint Sándor (1904—1980) egyetemi tanár, a szegedi népelet és művelődéstörténet legnagyobb kutatója, a Szegedi Szótár, a Szegedi Nemzet és az Ünnepi Kalendarium címmel megjelent nagyszabású összefoglaló művek szerzője.

MOZIK

Vörös Csillag: délelőtt 10, délután fél 3, 5, fél 8 és este 10 órakor: King Kong (színes amerikai fantasztikus kalandfilm, kiemelt helyárral).

Szabadság: fél 4 és fél 7 órakor: Katasztrófa földön-égen, I.—II. rész (színes, m. b. szovjet, dupla helyárral).

Fáklya: 3. fél 6 és 8 órakor: King Kong (színes amerikai fantasztikus kalandfilm, kiemelt helyárral).

Újszegedi Kertmozi: Borsalino (1970) [francia—olasz, 16 éven felettieknek, II. helyárral].

ÜGYELETES

GYÓGYSZERTÁR

Klauzált tér 3. sz. (13/87-es) este 8 órától reggel 7 óráig. Csak sürgős esetben.

BALESZTI, SEBÉSZETI ÉS UROLÓGIAI FELVÉTELI ÜGYELET

Ma a balesetet szenvedett személyeket Szegeden a II. sz. Sebészeti Klinikán (Pécsi u. 4.) veszi fel, sebészeti és urológiai felvételi ügyeletet a II. Kórház (Tothúhny sgt. 57.) tart.

GYERMEKORVOSI ÜGYELET

Munkanapokon 13 órától másnap reggel fél 8 óráig, szombaton, vasárnap és munkaszüneti napokon reggel fél 8 óráig, másnap reggel fél 8 óráig a Lenin krt. 20. szám alatti központi gyermekorvosi rendelésben történik a sürgős esetek orvosi ellátása.

ÉJSZAKAI ÜGYELET

Este 7 órától reggel 7 óráig a felnőtt lakosság részére: Szeged, Hunyadi János sgt. 1. sz. alatt. Telefon: 10-100.

FOGORVOSI ÜGYELET

Mindent nap este 10 órától reggel 6 óráig, szombaton reggel 7-10 óráig, reggel 7 óráig: Szeged, Zöld Sándor u. 1-3. Telefon: 14-490.

S. O. S. LELKISÉRGÉLY-SZOLGÁLTATÁS

Mindent nap este 7-10 óráig reggel 7 óráig. Telefon: 11-000.

TEVÉ

BUDAPEST 1.
10.00: Tv-torna — (ism.)
10.05: Csak gyerekeknek! — (ism.)
11.05: Delta — (ism.)
11.30: A Fehér Farkas — francia filmsorozat — 2. — (ism.)
12.30: Képpújság
16.35: Hírek
16.45: A Hardanger-fennsík élete norvég rövidfilm — (ism.)
17.15: Szólgamondo — (ism.)
17.55: Képpújság
18.00: Szól a kézben
18.30: Telesport
19.40: Tv-torna
19.45: Esti mese
20.00: Tv-híradó
20.30: A Irallevöl vonat — jugoszláv film
22.05: Mestersége: színes — Szabó Sándor
22.45: Tv-híradó 3.

BUDAPEST 2.
16.55: Képpújság
19.00: Gíppsföld — Ausztrál rövidfilmsorozat — 4.
19.30: A farkas — Molnár Ferenc vígjátéka — (ism.)
21.00: Beveiktetés a természetbe cseh-észlovák rövidfilm — (ism.)
21.30: Tv-híradó 2.
21.50: Benny Hill műsora — angol film
22.15: Képpújság

BELGRÁD 1.
14.10: Magyar nyelvű tv-napió
14.30: Videóadatok
14.35: Olimpiai krónika — 1.
15.25: Los Angeles: Olimpiai szemle — 1.
17.00: Los Angeles: NYOJ '84 — újság — döntő
18.00: Hírek
18.05: Tv-naptár
18.15: Kulka kapitány kalózai — tv-sorozat gyerekeknek
18.45: Zenebarátok
19.15: Rajzfilm
19.30: Tv-napió
20.00: Sportszerda
22.20: Tv-napió

BELGRÁD 2.
19.30: Tv-napió
20.00: Filmeszt: A víz ideje — jugoszláv játékfilm
22.00: Hírek
22.05: Tudósítás a makedon állam megalakítása 40. évfordulójának megünnepléséről

CJVIDEK

17.00: Nyári Olimpia: Úszás
18.00: Tv-híradó szerb-horvátul
18.15: Gyerekeknek
18.45: Zenebarátok
19.15: Rajzfilm
19.30: Tv-híradó magyarul
22.00: Sportszerda
22.20: Tv-híradó szerb-horvátul
22.45: Olimpiai krónika magyarul
23.30: Összefoglaló magyarul

CSÜTÖRTÖK DÉLELŐTT

BUDAPEST 1.
10.00: Tv-torna — (ism.)
10.05: Csak gyerekeknek!
10.35: A Fehér Farkas — francia filmsorozat — 3. — (ism.)
11.35: Cél: a lehetetlen — amerikai rövidfilm
11.55: Képpújság

ROSSUTH
8.35: Kötődés a tájhoz
8.55: Gesztenye úborral — riport
9.10: Népdalkórusok, hangszerkörtök
9.41: Kis magyar néprajz
9.46: Tarka mese, kis mese
10.05: Egy kicsi szellem kalandjai — Outridr Preussier meseje — 7-8.
10.25: Lajta Lajos operett-daliból
10.40: Rádiószínház: Az emlékmű Ardi Lívies rádiószínterjára
11.35: Balettzene
12.30: Ki nyer ma?
12.45: Olimpiai híradó
13.15: Utak, ösvények
13.35: Operasiágerek — (ism.)
14.05: Dzsesszmeleldők
14.49: Kritikusok foruma
15.05: Uj Melódia-lemezekből
15.46: Miska bacs levelesládja
16.21: Rossa Laszlo: Fanfár és három ének a Csíksomlyói Passióból
16.34: Önmaguk versenytársai — Riportmúor
17.05: „Az udvolesé gezeze” svájci költők verse
17.25: Két szexiét
19.15: Schumann: d-moll trió (Boizan trió)
19.45: A bahcsiszéri szökökút Puskin verses elbeszélésének rádióváltozata — (ism.)
20.19: Húszeves a „Góddón Opera” — a Józsefvari Sínház operatársulaja
21.07: Szentendrei Kiára és Lovass Lajos népdalokat énekel
21.30: Amirő a világ vitázik
22.25: Tíz perc külpolitika
22.35: Fuvolászók
22.45: Az ilyeszkedés módozatai

Zenei kar muzsika
10.10: Nemeth Gábor táncdaliból

PÉTFŐ

8.05: Forradalmi daok
8.20: Tíz perc külpolitika — (ism.)
8.35: Idősebbek hullámhossza — dallamok, emlékek
9.30: Válaszunk hallgatónknak
9.45: Kazacsay Tibor: Pantomim szvit
10.00: Zenedélőtt
11.35: A Szabó család (2. rész) (ism.)
12.05: Déli Lakatos Sándor népi zenekara játszik
12.35: Táncczenei kotték
13.25: Utikalauz üdülőknek
13.30: Labirintus — (ism.)
13.45: Zene délután
14.00: Szendahelyi Eva énekel
14.15: A Berlini Filharmonikus Zenekar játszik
14.35: Nóták
15.00: Diákközi
16.13: Slágermuzium
16.00: Arook, művek, korok
16.40: Flialóknak!
17.30: Ötödik sebesség
18.35: A hangemezőtt könnyüzenet újonságai
19.00: Verbunkosok, nóták
19.45: Howard Jones felvételeiből — (ism.)
20.35: Rádószínház: Faldalgrás — Gyafas Miklós rádiókomédiája
21.19: Böngezsze a zenei antikváriumban
22.19: Bagya Andras szerzeményeiből
23.25: Veronika — részletek Messager operettjéből

3. MŰSOR

9.00: Miroslav Cingalovic operariákat énekel
9.30: Hangverseny
10.19: Kamarazene vonós hangszerekre
11.05: A ravasz róka — részletek Janáček operájából
12.00: Zenekari muzsika
13.35: Régi magyar muzsika
14.00: Nyár csaták — sorozat — 2.
15.48: Kamarazene
17.10: Bajazzok — részletek Leoncavallo operájából
18.00: Népdalfeldolgozások
18.30: A Magyar Rádió szlovák nyelvű nemzetiségi műsora
19.05: Két Bárdos Lajos-kórusmű
19.15: Külföldi tudósok a szó
19.30: A Bécsi Filharmonikus Zenekar hangversenye Közben: Kb.
20.10: Műzeum az Orczy kastélyban — riport Kb.
21.45: Hangszerzők
22.18: Lira és filozófia — 1.
22.48: Magyar zeneszerzők

CSÜTÖRTÖK DÉLELŐTT

ROSSUTH
8.25: Népi zene, magyar nóták
9.03: Rinaldo di Capus: A cigánylány
9.44: Erdei jelenetek — zongoraművek
10.06: Egy kicsi szellem kalandjai — mese
10.25: Nagy mesterek — világhírű előadóművészek
11.15: Simándy József operett-felvételeiből
11.44: Vallomások
12.30: Ki nyer ma?
12.45: Olimpiai híradó
13.15: Dalok és találkozások

PÉTFŐ

8.05: A Fáy együttes játszik
8.20: Tíz perc külpolitika
8.35: Napközben
10.00: Zenedélőtt
11.35: Csak fiataloknak!
12.35: „Énekeltem én; Agasztai Sándoré”

Az oyako-shinju

Az öngyilkosság nálunk évszázados probléma. A társadalom a maga eszközeivel minden korban küzdött e kör ellen, az egyház pedig kiátkozással sújtotta, aki önkézzvel vetett véget életének. Szerencsére ma már nem az előző korok társadalmi nyüge tasztja ily módon halálba az embert; az öregkori tehetetlenség, a magára maradás, de első sorban a gyógyíthatatlan betegségek megismerése játszik szerepet.

Más a helyzet például Japánban, ahol a családi öngyilkosság gyökerei ahhoz az ősi hithez kanyarodnak vissza, amely szerint a gyermek csak a szülők életének meghosszabbítása, így soruk is szeretés összefonódik. Ha tehát az apa és az anya úgy dönt, hogy önkézzvel vet véget életének, akkor a tradíció értelmében gyermeküknek is velük együtt kell meghalnia. És hogy ez a feudális nézet — mely a gyermeket csak „szülői tulajdonnak” tartja — mennyire beleivódott Japán életébe, annak igazolására említtek egy-két példát.

Egy asszony kétszer kísérelt meg öngyilkosságot, először gyermekei nélkül. A szomszédban a többi háziaszony hírét vette a dolagnak és megvádolta, hogy milyen hidegvérű ördög teremtes, mert csak önmagát kísérelte meg elpusztítani. Szinte társadalmilag kirekesztette vált ezt követően. Így a második öngyilkos-

sági kísérleténél már nem habozott, végzett gyermekeivel és önmagával is. Sajnos ez alkalommal sikeresen.

„Mama! Apával az állatkerben voltunk. Nagyon jól éreztük magunkat. Isten vedel!” Az üzenetet a hat éves Takenori Baba hagyta hátra egy hotelszobában, amelyben felfedezték később holttestét apjával és két testvérével együtt. Apja igen szűkszavú üzenete pedig így szól: „Sajnálom, de meg kellett tennem ezt a megmásihatatlan lépést.” Majd ezt követően megfojtotta mindhárom gyermekét és fölakasztotta magát. Nos, ez az eset klasszikus példája, a mélyen a japán hagyományokban gyökerező szülő-gyermek öngyilkosság jelenségének, az oyako-shinju-nak.

A családi öngyilkosságok Japánban gyakran arra is visszavezethetők, hogy ez az egyetlen módja a társadalom szemében a „tisztára mosásnak”, ha a család nevében szegyenfolt esett. Az apa azért fojtotta meg három gyermekét és akasztotta föl magát, mert felesége mintegy húszezer dollárnak megfelelő összegű kölcsönt vett fel, amiért a férj vállalta a felelősséget, majd az asszony eltűnt a pénzzel, s a család ott maradt szegyenével és adósságával. S a férj úgy érezte, hogy ettől a szegyenhelyzettől szabadulni az egyetlen előnyös megoldással, az öngyilkossággal szabad. A japán társadalom

nemhogy nem itéli el a tettét az apát, a megbocsátás mellett a kritika, a pénzkölcsönző hitelintézetet fogja támadni, amiért a halálszert adott egy családot.

Egy igen érdekes 1980-as felmérés arról árulkodik, hogy a családi öngyilkosságok 63 százalékát az anyák kezdeményezték. A statisztikát elemez orvosok szerint, a japán feleségeket háziasszonyokat zömmel a magányosság és a feltornysuló családi problémák okozta frusztráció tasztja az öngyilkosság felé. Az apagyermek öngyilkosság „mindössze” 16 százalékát, a mindkét szülőtl magába foglaló oyako-shinju pedig a statisztika 21 százalékát tette ki. Am manapság még senki sem megy olyan messzire japán orvosberkekben, hogy az oyako-shinju radikális eltiltását követelné.

Egy vezető japán pszichiáter szerint ha már a jelen felnőt társadalmának felfogását nem lehet befolyásolni a szülő-gyermek öngyilkosság megítélésében, akkor legalább a következő generációt kellene megóvni ettől a káros felfogástól. Véleménye szerint, a gyerekek lehetne megtanítani arra, hogy az életet eldobni bűn, Japánban éppen úgy, mint a világon bárhol. De ott a megkövesedett hagyományok olyan erők, hogy szemben állnak a józan ésszel.

G. Siklós András